

RETTENS DOM (Tredje Afdeling)
21. oktober 1992 *

I sag T-23/91,

Henri Maurissen, tjenestemand ved Revisionsretten for De Europæiske Fællesskaber, ved advokat J. N. Louis, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos Fiduciaire Myson SARL, 1, rue Glesener,

sagsøger,

mod

Revisionsretten for De Europæiske Fællesskaber ved Jean-Marie Sténier, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos Revisionsretten, Kirchberg,

sagsøgt,

angående en påstand om annullation af sagsøgerens endelige bedømmelsesrapport for 1988-1989,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, B. Vesterdorf, og dommerne A. Saggio og J. Biancarelli,

justitssekretær: fuldmægtig B. Pastor,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 16. september 1992,

afsagt følgende

* Processprog: fransk.

Dom

Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

- 1 Sagsøgeren, H. Maurissen, blev i 1983 udnævnt til tjenestemand ved Revisionsretten med indplacering i lønklasse B3. Efter sin fastansættelse blev han først placeret i sektoren »Samarbejde«, derefter i sektoren »Den Europæiske Udviklingsfond« (herefter benævnt »EUF«) indtil den 4. december 1989. På denne dato blev han placeret hos direktøren for gruppe III, S., som var chef for hans tidligere kontorchef i EUF-sektoren, G. Da denne direktør blev forflyttet den 24. januar 1991, underrettede seniorchefen for revisionsgruppe III ved skrivelse af 25. januar 1991 Maurissen om, at han med øjeblikkelig virkning blev forflyttet til sektoren »Institutionernes Personale- og Driftsudgifter«. Stillingen som direktør for gruppe III forblev ledig indtil den 6. juni 1991.
- 2 Sagsøgeren har siden 1985-1986 været medlem af personaleudvalget og af Union syndicale-Luxembourg's forretningsudvalg.
- 3 Sagsøgerens bedømmelse for perioden 4. januar 1988 — 31. december 1989 blev udarbejdet den 7. februar 1990 af den ansvarlige for bedømmelsen, G., efter høring af S., som påtegnede bedømmelsen den 9. februar 1990. Som alle tjenestemænd og ansatte, der blev bedømt af G., fik sagsøgeren godskrevet fem points som led i »harmoniseringen« mellem de forskellige ansvarlige for bedømmelsen. Herved fik han 42 points af 70 mulige, efter at de analytiske vurderinger i hans bedømmelse var blevet omsat til tal.
- 4 Denne bedømmelse lå 22% lavere end sagsøgerens bedømmelse for perioden 1986-1987 og var i referenceperioden 1988-1989 den dårligste af alle tjenestemandsbetømmelser i Revisionsretten. Bedømmelsen indeholdt følgende generelle vurdering:

»H. Maurissen's indsats og resultater svarer ikke til hans evner. H. Maurissen er så karrig med sin indsats, at han helst undgår at behandle sager og forelægge dem for sine overordnede til gennemsyn. Han tænker og opfører sig som en forfulgt, hvilket giver ham mulighed for at unddrage sig en del af sit tjenstlige ansvar. Denne udprægede mangel på ansvarsfølelse har medført, at H. Maurissen i 1989 ikke har

frembragt noget håndgribeligt resultat i EUF-sektoren. Hans nylige ændrede placering bør give anledning til en radikal adfærdsændring.«

- 5 Den 15. maj 1990 appellerede sagsøgeren ovennævnte bedømmelse. Det paritetiske bedømmelsesudvalg afgav udtalelse den 22. juni 1990. Udtalelsen er affattet som følger for så vidt angår bedømmelsens indhold:

»1. Udvalget har ved at høre den bedømte og den ansvarlige for bedømmelsen hver for sig og gennemgå appellen og bilagene hertil samt en omfangsrig aktmappe fra den ansvarlige for bedømmelsen forsøgt at danne sig en mening om berettigelsen af vurderingerne i bedømmelsen og argumentationen i appellen.

2. Hvad angår den bedømtes påstande om, at den ansvarlige for bedømmelsen har blandet sig i hans fagforenings- og personaleudvalgsarbejde og ønsket at 'hævne sig' over for ham, er udvalget på baggrund af de fremlagte akter ikke overbevist om, at påstandene er begrundede.

3. Udvalget fastslår, at:

- det personlige forhold mellem den bedømte og den ansvarlige for bedømmelsen ikke var det bedste, og
- der ikke har været nogen dialog mellem parterne i den periode, der dækkes af denne bedømmelse.

Alligevel finder udvalget, at de forhold, hvorpå der er lagt vægt, er korrekte, nemlig den bedømtes arbejde i referenceperioden, og at disse elementer med rette er vurderet af den ansvarlige for bedømmelsen.

4. Herefter finder udvalget ikke, at der er anledning til at ændre de pointangivelser, der findes i skemaet i afsnit 10, bl.a. fordi den skønsmæssige tildeling af 5 tekniske

udligningspoints til alle de bedømte ansatte i den ansvarlige for bedømmelsens afdeling ifølge denne er medregnet i Maurissen's nuværende bedømmelse.

5. Udvalget finder dog, at der, hvis bemærkningerne i de analytiske og generelle vurderinger blev mere positive, ville blive skabt større overensstemmelse mellem vurderingerne og de points, der er tildelt.«

6 Den endelige bedømmelse af sagsøgeren blev udarbejdet den 27. juli 1990 af hans bedømmer i appelleddet, R. I denne bekræftedes samtlige de analytiske vurderinger i skemaet og ændredes visse af de frivillige bemærkninger til vurderingerne. Bedømmelsen indeholdte endvidere følgende generelle vurdering: »Revisionsrettens sagsmapper viser, at det arbejde, Maurissen har udført i sin sektor i perioden 1988-1989, ikke er af tilstrækkelig høj kvalitet til at opretholde den foregående bedømmelse uden ændringer. Maurissen's ringere indsats er sammenfaldende med hans åbenbare ønske om, at der findes, hvad han kalder 'en løsning', på de vanskeligheder, han forbinder med udnævnelsen af en bestemt kontorchef til sin chef. Han synes ikke at have den samarbejdsvilje, der er nødvendig for at sikre, at sektorens revisorer fungerer effektivt sammen. Han er tilbøjelig til at opfatte sin kontorchefs instrukser og råd og ekspeditionssekretærernes kontrol med hans arbejde negativt. Dette bevirker, at han ikke selv bidrager til at få sektoren til at fungere.«

7 Sagsøgeren har den 30. oktober 1990 indgivet klage over denne endelige bedømmelse, som han fik tilsendt den 31. juli 1990. Efter den udtrykkelige afvisning af klagen, som han fik meddelt den 15. januar 1991, har han ved stævning indgivet til Rettens Justitskontor den 13. april 1991 nedlagt påstand om annullation af afgørelsen af 27. juli 1990 om hans bedømmelse for perioden 1988-1989. Sagsøgeren har i forbindelse med den skriftlige forhandling givet afkald på at indlevere replik i henhold til artikel 47 i Rettens procesreglement. På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten i henhold til procesreglementets artikel 53 besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse.

Parternes påstande

8 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

- Sagsøgerens bedømmelsesrapport af 27. juli 1990 vedrørende perioden 1988-1989 annulleres.
- Sagsøgte dømmes til at betale sagens omkostninger.

Sagsøgte har nedlagt følgende påstande:

- Frifindelse.
- Hver part betaler sine egne omkostninger.

Realiteten

- 9 Til støtte for sin annullationspåstand har sagsøgeren påberåbt sig tre anbringender, nemlig ét om tilsidesættelse af artikel 24a i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter benævnt »vedtægten«) og artikel 1 i bilag II til vedtægten og om den åbenbare skønsfejl, dette har medført, ét om magtfordrejning og ét om manglende sammenhæng i begrundelse for bedømmelsen og umuligheden af at vurdere, om den er berettiget.

Anbringendet om tilsidesættelse af artikel 24a i vedtægten og artikel 1 i vedtægten bilag II og om den åbenbare skønsfejl, dette har medført

Parternes argumenter

- 10 Angående det første anbringende har sagsøgeren for det første gjort gældende, at i medfør af artikel 24a i vedtægten og artikel 1, stk. 6, i dens bilag II skal det hverv,

han har påtaget sig som medlem af personaleudvalget og repræsentant for Union syndicale, betragtes som en del af det arbejde, han skal udføre i sin institution. Han har påberåbt sig dommen af 18. januar 1990, i hvilken Domstolen har fastslået, at fagforeningsfriheden indebærer, at fagforeningsrepræsentanterne bl.a. med henblik på at deltage i samråd med fællesskabsinstitutionerne om alle sager af interesse for personalet skal indrømmes tjenestefrihed efter nærmere regler, som ensidigt eller efter fælles overenskomst fastsættes af vedkommende myndigheder i hver enkelt fællesskabsinstitution (forenede sager C-193/87 og C-194/87, Maurissen og Union syndicale mod Revisionsretten, Sml. I, s. 95, præmis 37). Sagsøgeren har efter eget udsagn opnået tjenestefrihed i medfør af denne dom for at deltage i møderne i sin egenskab af repræsentant for Union syndicale.

11 Sagsøgeren har gjort gældende, at hverken den ansvarlige for bedømmelsen eller bedømmeren i appelleddet i deres vurderinger har taget hensyn til den virksomhed, der er forbundet med hans hverv som medlem af personaleudvalget og af vedtægtsmæssige organer og hans deltagelse i arbejdet i det af Revisionsretten nedsatte »Mobilitetsudvalg«. Det samme gælder hans virksomhed som fagforeningsrepræsentant og navnlig hans deltagelse i samrådsmøderne med Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber. Han har anført, at han i 1989 af 205 arbejdsdage har brugt 73 dage på sit arbejde i EUF-sektoren, mens resten er benyttet til fagforenings- og personaleudvalgsarbejde. Endvidere er der ikke ved bedømmelsens udarbejdelse taget hensyn til den tid, han har brugt til de af ansættelsesmyndigheden godkendte faglige uddannelsesforanstaltninger, eller hans sygefravær. Under disse omstændigheder finder sagsøgeren, at hans bedømmere »ikke alene har tilsidesat artikel 24a og artikel 1 i bilag II til vedtægten, men tillige har gjort sig skyldige i en bevidst og åbenbar skønsfejl ved at sammenligne det arbejde, sagsøgeren har udført på 73 dage, med det arbejde, hans kolleger har udført på 205 dage«.

12 Sagsøgte har bestridt, at sagsøgeren er blevet straffet ved udarbejdelsen af bedømmelsen på grund af sit hverv som medlem af personaleudvalget eller som fagforeningsrepræsentant. Sagsøgte har gjort gældende, at den ansvarlige for bedømmelsen og bedømmeren i appelleddet har medregnet disse hverv som del af det arbejde, sagsøgeren skulle udføre i sin institution. I denne henseende er sagsøgte i øvrigt blevet behandlet på nøjagtig samme måde som de fire tjenestemænd i hans sektor, der er medlemmer af personaleudvalget. Med hensyn til det nøjagtige antal dage,

sagsøgeren i 1989 har brugt på revisionsarbejde, har sagsøgte under den mundtlige forhandling bekræftet, at det drejer sig om 73. Sagsøgte finder, at det er tilstrækkelig lang tid til at vurdere hans arbejde og indsats. Arbejdet og indsatsen er vurderet i forhold til den indsats, der i en periode på 73 dage normalt præsteres af en tjenestemand i samme lønklasse som sagsøgeren. Med henblik på bedømmelsen har sagsøgte således taget hensyn ikke alene til sygeorloven og tjenestefriheden med henblik på de af ansættelsesmyndigheden godkendte faglige uddannelsesforanstaltninger, men også til den tid, vedkommende har brugt på sit arbejde som personale- og fagforeningsrepræsentant.

Rettens bemærkninger

- 13 Det bemærkes, at der i medfør af vedtægtsbestemmelserne, således som disse er fortolket af Domstolen, skal indrømmes personalerepræsentanterne de faciliteter, der er nødvendige for at udøve deres repræsentationshverv. I artikel 1, stk. 6, i vedtægtsens bilag II bestemmes det nemlig, at »det arbejde, som personaleudvalgets medlemmer og de tjenestemænd, der af udvalget er udpeget til at sidde i et organ, der er fastsat i vedtægten eller oprettet af institutionen, påtager sig, betragtes som en del af det arbejde, de skal udføre i deres institution«. Endvidere indebærer den i vedtægtsens artikel 24a fastsatte fagforeningsfrihed bl.a., at fagforeningsrepræsentanterne skal indrømmes tjenestefrihed med henblik på deltagelse i samråd med institutionerne, således som Domstolen har fastslået i sin ovennævnte dom af 18. januar 1990 (forenede sager C-193/87 og C-194/87, Maurissen og Union syndicale).
- 14 Det følger heraf navnlig, at der skal tages hensyn til personalets repræsentationsvirksomhed ved udarbejdelsen af bedømmelserne for de pågældende tjenestemænd, således at disse ikke straffes på grund af denne virksomhed. Herefter skal den ansvarlige for bedømmelsen og bedømmeren i appelledet, selv om de udelukkende er bemyndiget til at vurdere den indsats, som en tjenestemand, der har hverv som personalerepræsentant, yder i forbindelse med den stilling, han er placeret i, og ikke indsatsen i forbindelse med dette hverv, som ikke henhører under deres kompetence, dog tage hensyn til de krav, som udøvelsen af repræsentationshverv stiller. Med andre ord skal de under omstændigheder som de foreliggende tage hensyn til, at den pågældende i overensstemmelse med ovennævnte vedtægtsbestemmelser har brugt færre arbejdsdage på sin tjeneste end det normale antal arbejds-

dage i referenceperioden. Tjenestemandens evner og arbejde skal derfor med henblik på bedømmelsen vurderes på grundlag af den indsats, institutionen normalt har ret til at forvente af en tjenestemand i samme lønklasse i en periode af samme længde som den, han faktisk har benyttet i sin tjeneste, efter fradrag af den tid, han i overensstemmelse med ovennævnte vedtægtsbestemmelser har brugt på sin repræsentationsvirksomhed.

- 15 I den foreliggende sag finder Retten ikke, at sagsøgeren har fremlagt noget bevis for, at sagsøgte ikke har taget hensyn til hans arbejde som personalerepræsentant, og herved tilsidesat artikel 24a i vedtægten og artikel 1, stk. 6, i vedtægtens bilag II, og at sagsøgte derfor under udarbejdelsen af bedømmelsen for referenceperioden 1988-1989 skulle have begået såvel en retlig fejl som en åbenbar skønsfejl.
- 16 Tværtimod fremgår det af sagen, at den ansvarlige for bedømmelsen og bedømmeren i appelleddet faktisk har taget hensyn til sagsøgerens arbejde som personalerepræsentant. Dette bekræftes af, at bedømmelsen, i den rubrik, hvor der skal gives en detaljeret beskrivelse af det arbejde, der er udført i referenceperioden, udtrykkeligt nævner hans »arbejde i personaleudvalget« og hans »fagforeningsarbejde, som er anerkendt af Revisionsretten«.
- 17 Endvidere viser sagens akter, navnlig vurderingerne og kommentarerne i bedømmelsen, at den ansvarlige for bedømmelsen og bedømmeren i appelleddet ved bedømmelsen af sagsøgeren har vurderet den indsats, han har præsteret, på grundlag af konstateringen af, at den pågældende i 1989 havde brugt 73 dage på sit arbejde i EUF-sektoren ud af 205 arbejdsdage. Dette fremgår klart af den skrivelse, der sammen med den anfægtede bedømmelse blev tilstillet sagsøgeren den 27. juli 1990 af bedømmeren i appelleddet. Denne erklærede nemlig i skrivelsen, at »arbejdstidsoversigten for de første 11 måneder af 1989 viser 73 dages arbejde med sektorens opgaver. Akterne indeholder ikke noget om december 1989. Jeg er kommet til den overbevisning, at den tid, der er brugt på revisionsopgaver i den pågældende periode, samt dokumenterne desangående er tilstrækkelige til at vurdere Deres tjenstlige indsats«.

- 18 Af alle disse omstændigheder fremgår det, at den anfægtede bedømmelse som hævdet af sagsøgte er udarbejdet efter en vurdering af sagsøgerens kvalifikationer og indsats i referenceperioden i forhold til den indsats, der normalt præsteres af en tjenestemand i samme lønklasse på 73 dage, dvs. efter fradrag af den tid, sagsøgeren har brugt på sit arbejde som personalerepræsentant, af sygeorlov og af tjenestefrihed til deltagelse i uddannelsesforanstaltninger. Herefter bør det første anbringende forkastes.

Anbringendet om magtfordrejning

Parternes argumenter

- 19 I forbindelse med det andet anbringende har sagsøgeren gjort gældende, at sagsøgte ved at vedtage den anfægtede afgørelse har begået magtfordrejning. Sagsøgte har netop benyttet bedømmelsen til at straffe ham for hans arbejde som personalerepræsentant og fagforeningsrepræsentant, hvilket arbejde han har ret til at udføre i henhold til artikel 9, stk. 3, i vedtægten og artikel 1 i vedtægtens bilag II.
- 20 Sagsøgeren har fremlagt flere beviser, som efter hans mening viser, at der er begået magtfordrejning. For det første baserer sagsøgeren sig på en sammenligning mellem den anfægtede bedømmelse og de tidligere bedømmelser og vurderinger, han har været genstand for. Således lå bedømmelsen af ham i udtalelsen ved prøvetidens udløb langt over middel for så vidt angår opfattelsesevne, fleksibilitet og dømmekraft. Han havde ligeledes fået karakteren »udmærket« for det arbejde, han udførte på det tidspunkt. Sagsøgeren har understreget, at denne rosede vurdering blev bekræftet i hans første bedømmelse for perioden 1984-1985. Hvad angår den følgende periode, 1986-1987, blev der udarbejdet en bedømmelse af ham, som i første omgang var yderst negativ efter Domstolens dom af 4. februar 1987, hvori han fik medhold i sit søgsmål, der var anlagt til prøvelse af beslutningen om ikke at give ham adgang til en intern udvælgelsesprøve (sag 417/85, Maurissen mod Revisionsretten, Sml. s. 551). Man bebrejdede ham navnlig hans virksomhed som personale- og fagforeningsrepræsentant samt hans deltagelse i faglige uddannelsesforanstaltninger. Først efter en samtale med sagsøgerens daværende bedømmer var denne gået med til at revidere visse negative vurderinger og i den endelige bedømmelse for 1986-1987, som blev udarbejdet den 19. april 1988, at bekræfte bedømmelsen for 1984-1985.

- 21 Sagsøgeren har endvidere gjort gældende, at Revisionsrettens befuldmægtigede under den mundtlige forhandling i de forenede sager C-193/87 og C-194/87 havde hævdet, at han enten havde en »destabiliserende« virkning på institutionen eller blev manipuleret af sin fagforening til at »destabilisere Retten«. Endvidere var sagsøgeren siden offentliggørelsen den 26. februar 1987 af en løbeseddel fra Union syndicale om protest mod forøgelsen af antallet af midlertidigt ansatte ved Revisionsretten blevet dårligt behandlet af ansættelsesmyndigheden. Således blev hans ansøgning af 1987 om deltagelse i faglig uddannelse først imødekommet efter mere end seks måneder som følge af, at han indgav klage mod en første afvisning, mens en af hans kollegaer havde fået et positivt svar inden for 13 dage. Han har ligeledes nævnt den forsinkelse, hvormed han efter ansøgning fik tilladelse til at tage ophold uden for sit tjenestested under sin sygeorlov i første halvår 1989.
- 22 Endelig har sagsøgeren fremhævet, at hans forhold til sin kontorchef var blevet stadig dårligere efter dennes tiltrædelse af tjenesten i januar 1989. Han har navnlig kritiseret G. for allerede under den første samtale med ham den 30. januar 1989 at have meddelt ham, at hans arbejde i EUF-sektoren havde forrang for al anden virksomhed, navnlig som personalerepræsentant. G. havde tilføjet, at hvis sagsøgeren fortsatte sit arbejde i »Mobilitetsudvalget«, ville han stærkt råde ham til at anmode om overflytning til formandskabet. Sagsøgeren har hævdet, at han den 1. februar 1989 efter denne samtale sendte en rekommanderet skrivelse til sin kontorchef, hvori han bl.a. klagede over den »bevidste og fortsatte intimidering, pression og forskelsbehandling, [han] blev udsat for som personalerepræsentant og fagforeningsleder«. Fra denne dato talte hans kontorchef ikke længere til ham før den samtale, som fandt sted i forbindelse med den pågældende bedømmelsesprocedure. Endvidere havde sagsøgeren ikke af G. fået noget svar på sin anmodning om, at der blev udarbejdet en stillingsbeskrivelse og en beskrivelse af den rolle, kontorchefen tiltænkte ham. G.'s holdning over for ham var uforenelig med hvervet som ansvarlig overordnet, der ifølge sagsøgeren har pligt til at lede og bistå sine medarbejdere i det daglige arbejde. Tværtimod har hans kontorchef klart givet udtryk for sit ønske om at skade sagsøgte ved at få ham overflyttet. Dette mål opnåedes den 4. december 1989, da sagsøgeren blev forflyttet.
- 23 Sagsøgte har afvist anbringendet om magtfordrejning. Sagsøgte har gjort gældende, at den anfægtede bedømmelse var blevet udarbejdet på en objektiv og lovlig måde

under hensyntagen til sagsøgerens arbejde og uden andre formål end at give udtryk for hans indsats i den pågældende periode. Sagsøgte har gjort gældende, at sagsøgerens argumentation ikke indeholder objektive, relevante og samstemmende indikatorer, der bekræfter, at den anfægtede bedømmelse har haft andre formål end det, der normalt tillægges den, nemlig at sikre administrationen periodiske oplysninger om, hvorledes dens tjenestemænd udførte deres arbejde.

- 24 Sagsøgte har ét for ét bestridt samtlige de beviser, sagsøgeren har påberåbt sig. Sagsøgte har for det første afvist anbringendet om den dårlige behandling, sagsøgeren skulle have været udsat for, for så vidt angår såvel faglig uddannelse som tilladelse til at opholde sig i udlandet af lægelige grunde. Sagsøgte har i denne forbindelse påpeget, at de af sagsøgeren ønskede tilladelser var blevet givet ham. I øvrigt har sagsøgte givet sagsøgeren ansvaret for de dårligere forhold til kontorchefen. Sagsøgte har gjort gældende, at efter sagsøgerens rekommanderede skrivelse af 1. februar 1989 til G., »kan man ikke bebrejde G., at denne i betragtning af sagsøgerens uforudsigelige reaktioner har ønsket at undgå at forværre forholdet ved at lægge afstand til Maurissen og handle gennem sine underordnede i lønklasse A4-A5«. Endvidere har sagsøgte bemærket, at det ikke var kontorchefens opgave at udarbejde en beskrivelse af de opgaver, der påhvilede sagsøgeren, idet dette spørgsmål var ved at blive behandlet af Revisionsretten. Det var således på grund af den manglende officielle stillingsbeskrivelse, at G. havde henvist til den meddelelse om udvælgelsesprøve og meddelelse om ledig stilling, på grundlag af hvilke sagsøgeren var blevet ansat.
- 25 For så vidt angår sagsøgerens påståede pligt til udelukkende at beskæftige sig med sektorens opgaver, har sagsøgte bestridt, at G. havde beordret ham til at bruge al sin tid på EUF-sektoren eller søge om overflytning. Han havde blot anmodet ham om at begrænse sin virksomhed som personalerepræsentant til personaleudvalgets normale møder, da fire af hans otte ansatte var medlemmer af personaleudvalget, der bestod af seksten personer. Dette bekræftes af svaret af 13. februar 1989 på sagsøgerens rekommanderede skrivelse af 1. februar 1989, hvori G. anfører, at »selv om det er helt korrekt, at det, der interesserer mig mest, er, at Revisionsrettens arbejde udføres, vil jeg bemærke, at Deres fagforeningsvirksomhed forekommer mig at være legitim ... For så vidt angår Deres hverv som personalerepræsentant,

som gør Dem ære, er det af vedtægtsmæssig art, og i modsætning til, hvad De siger, har jeg ingenlunde til hensigt at gribe ind over for det. Under vor samtale har jeg anmodet Dem om at tage hensyn til sektorens arbejde og til i betragtning af antallet af repræsentanter i personaleudvalget at påse, at De ikke påtager Dem forpligtelser ud over det rimelige ved nedsættelsen af grupper eller udvalg«. Sagsøgte finder ikke, at der her er noget, der tyder på manglende objektivitet eller magtfordrejning ved udarbejdelsen af bedømmelsen.

- 26 Sagsøgte har ligeledes bestridt sagsøgerens argument om, at de to forflytninger, han var blevet genstand for, havde karakter af sanktioner. Sagsøgte har bemærket, at for så vidt angår den første forflyttelse, var sagsøgeren blevet placeret i en stilling under G.'s nye direktør. I betragtning af de vanskeligheder, der i ti måneder havde præget sagsøgerens forhold til hans tidligere kontorchef, var det ifølge Revisionsretten i såvel administrationens som de to tjenestemænds interesse, at de ikke længere arbejdede sammen. Også forflyttelsen af 25. januar 1991 var blevet bestemt i tjenestens interesse som følge af forflyttelsen af direktøren for gruppe III, som Maurissen arbejdede under, og hvis stilling derefter var ledig indtil den 6. juni 1991.
- 27 For så vidt angår sagsøgerens påstande om, at hans arbejde som repræsentant for personaleudvalget og fagforeningen allerede var blevet bebrejdet ham i det første udkast til bedømmelse for den foregående periode, nemlig 1986-1987, har sagsøgte erklæret, at sagsøgerens daværende bedømmer ikke havde bebrejdet ham selve udøvelsen af fagforeningsvirksomhed eller deltagelsen i erhvervsuddannelseskurser, men at disse aktiviteter, uanset hvor berettigede de var, forhindrede ham i at udføre revisionsarbejde på de tider, der var afsat hertil i hans arbejdsplan. Endvidere var denne vurdering blevet ændret af den ansvarlige for bedømmelsen i den endelige bedømmelse efter den i vedtægten foreskrevne samtale med sagsøgeren. På denne baggrund kan det således ikke formodes, at bedømmelsen for perioden 1988-1989, der var udarbejdet af en anden bedømmer og bedømmer i appelledet, var udtryk for magtfordrejning. I den foreliggende sag er forringelsen af den seneste bedømmelse i forhold til den forudgående udtryk for, at kvaliteten af sagsøgerens arbejde var dalende, hvilket den allerede var i perioden 1986-1987, hvor han fik en »endnu en chance« af sin daværende bedømmer.

Retten's bemærkninger

- 28 Ved vurderingen af, om sagsøgte har begået magtfordrejning ved at give sagsøgeren en bedømmelse, der var 22% dårligere end bedømmelsen for den forudgående referenceperiode, skal det ifølge fast retspraksis undersøges, om der er objektive, relevante og samstemmende indicier for, at den anfægtede akt forfulgte andre mål end det, der var fastsat i gældende vedtægtsbestemmelser (jf. f.eks. Domstolens dom af 5.5.1966, forenede sager 18/65 og 35/65, Gutmann mod Kommissionen, Sml. 1965-1968, s. 175, org. ref.: Rec. s. 149, og af 29.9.1976, sag 105/75, Giuffrida mod Rådet, Sml. s. 1395, præmis 11; jf. ligeledes Retten's dom af 23.10.1990, sag T-46/89, Pitrone mod Kommissionen, Sml. II, s. 577, præmis 70 og 71).
- 29 I denne forbindelse bestemmes det i vedtægtens artikel 43: »Regelmæssigt og mindst hvert andet år udfærdiges der for hver tjenestemand, med undtagelse af tjenestemænd i lønklasserne A1 og A2, en udtalelse vedrørende hans kvalifikationer, tjenstlige indsats og adfærd ...« Det fremgår heraf, at udtalelsen er et »internt dokument, som i første række har til formål at sikre administrationen regelmæssige oplysninger om, hvorledes tjenstemanden udfører de opgaver, der er pålagt ham«, jf. Domstolens dom af 3. juli 1980 (forenede sager 6/79 og 97/79, Grassi mod Rådet, Sml. s. 2141, præmis 20).
- 30 I den foreliggende sag fastslår Retten, at de af sagsøgeren påberåbte beviser ikke godtgør, at bedømmelsen af ham ikke tog sigte på en objektiv vurdering af hans egnethed og indsats i referenceperioden, men som påstået af ham blev anvendt med det formål at straffe ham for hans arbejde som personalerepræsentant og fagforingsrepræsentant.
- 31 Sagsøgerens argumentation, som bygger på en sammenligning mellem den bedømmelse, der er tale om i den foreliggende sag, og de tidligere bedømmelser samt udtalelsen ved prøvetidens udløb, beviser nemlig ikke, at sagsøgte ikke har haft til hensigt at give en objektiv vurdering af det arbejde, der blev udført netop i referenceperioden 1988-1989. Formålet med hvert andet år at udarbejde en bedømmelse er netop at vurdere en tjenstemands egnethed og indsats i en bestemt periode. En ændring i vurderingen fra én periode til en anden er ej heller i sig selv bevis for magtfordrejning.

32 For så vidt angår argumentet om den påståede forskelsbehandling, sagsøgeren skulle være blevet udsat for, navnlig med hensyn til sygeorlov og faglig uddannelse, finder Retten, at sådanne omstændigheder ikke, selv om de viser sig at være sande, har nogen sammenhæng med udarbejdelsen af bedømmelsen. Da der ikke foreligger andre relevante oplysninger, beviser de nævnte omstændigheder ikke, at bedømmelsen ikke er udarbejdet på en objektiv måde. Endvidere fremgår det af sagsøgtens bemærkninger, som ikke er bestridt af sagsøgeren, at denne i sidste instans fik den ønskede sygeorlov og tjenestefrihed med henblik på faglig uddannelse, der gav ham mulighed for at følge en uddannelse som salgsingeniør, som til dels blev bekostet af sagsøgte.

33 Hvad angår de af sagsøgeren påberåbte beviser for den indflydelse, hans tidligere sager for Fællesskabets retsinstanser havde haft, og for det forværrede forhold til hans overordnede, finder Retten ikke, at de godtgør, at bedømmerne ved udarbejdelsen af bedømmelsen havde ladet sig lede af tidligere tvister mellem sagsøgeren og sagsøgte samt af »den dårlige kemi« mellem sagsøgeren og G. (jf. Domstolens dom af 5.12.1963, forenede sager 35/62 og 16/63, Leroy mod Den Høje Myndighed for EKSF, Sml. 1954-1964, s. 435, org. ref.: Rec. s. 399, på s. 420). Hvad angår det forværrede forhold til sagsøgerens kontorchef er det tydeligt, at sagsøgerens forflyttelse den 4. december 1989 til en stilling hos direktøren for gruppe III, S., både var i tjenestens og i sagsøgerens interesse, som hævdede af sagsøgte. Hans anden forflyttelse den 25. januar 1991 som følge af forflyttelsen af den direktør, han var ansat under, og hvis direktørstilling forblev ledig i næsten seks måneder, viser heller ikke, at sagsøgte havde til hensigt at straffe sagsøgeren for hans arbejde som personalerepræsentant.

34 Det fremgår af ovenstående, at anbringendet om magtfordrejning bør forkastes.

Anbringendet om manglende sammenhæng i begrundelsen for bedømmelsen og umuligheden af at vurdere, om den er berettiget

Parternes argumenter

- 35 I forbindelse med det tredje anbringende har sagsøgeren lagt vægt på den pligt, den ansvarlige for bedømmelsen og bedømmeren i appelleddet har, til nøje at begrunde forringelsen af bedømmelsen i forhold til den foregående periode. Han har i denne forbindelse gjort gældende, at de analytiske og generelle vurderinger ikke svarer til de tildelte points og i øvrigt ikke indeholdt nogen henvisning til det af ham med ansættelsesmyndighedens tilladelse udførte personaleudvalgs- og fagforeningsarbejde eller til følgerne af hans berettigede sygefravær. Det er således umuligt på grundlag af bemærkningerne i bedømmelsen af ham at kontrollere, om denne er berettiget. Endvidere var den skrivelse af 27. juli 1990, som ledsagede den endelige bedømmelse, som bedømmeren i appelleddet sendte til sagsøgeren, identisk med den skrivelse, der var tilsendt en anden tjenestemand ved Retten, som ligeledes havde appelleret sin bedømmelse.
- 36 Sagsøgte har bestridt sagsøgerens argumentation. Sagsøgte har gjort gældende, at begrundelsen for den nye bedømmelse er fuldstændig og detaljeret, da alle de analytiske karakterer, der er ændret, er nøje begrundet, såvel af den ansvarlige for bedømmelsen som af bedømmeren i appelleddet. Endvidere havde sidstnævnte givet sagsøgeren begrundelsen for sin endelige bedømmelse i sin ovennævnte skrivelse af 27. juli 1990. Med hensyn til den påståede forskel mellem bemærkningerne og karaktererne i skemaet, skyldes den ifølge sagsøgte den tekniske korrektion i form af tildeling af fem points til samtlige tjenestemænd, der var bedømt af den første af sagsøgerens bedømmere, for at kompensere for, at han fortolkede de forskellige bedømmelseskriterier strengere end de øvrige bedømmere. I denne forbindelse havde det paritetiske bedømmelsesudvalg i sin udtalelse udtalt, at der ikke var grund til at ændre de points, der var givet i det endelige skema. Endvidere var forskellen mellem visse karakterer og de tilsvarende bemærkninger ifølge sagsøgtes erklæringer i retsmødet blevet korrigeret af bedømmeren i appelleddet, som havde ændret en del af de analytiske bemærkninger. Under disse omstændigheder kan Retten på grundlag af bemærkningerne i bedømmelsen af sagsøgeren udøve sin kontrol, som begrænser sig til en kontrol af, om der er begået åbenbar fejl eller magtfordrejning, idet bedømmerne ifølge fast retspraksis »har et særdeles vidt skøn, når de skal bedømme det arbejde, der er udført af dem, som det er deres opgave at bedømme« (Domstolens dom af 1.6.1983, forenede sager 36/81, 37/81 og 218/81, Seton mod Kommissionen, Sml. s. 1789, præmis 23).

- 37 For så vidt angår ligheden mellem de skrivelser, bedømmeren i appelleddet har tilsendt to bedømte ansatte, har sagsøgte anført, at bedømmeren i appelleddet har et vidt skøn, og at der derfor ikke var noget til hinder for, at han vurderede to tjenstemænds arbejde på samme måde. Endvidere vedrørte de identiske passager alene proceduren, generelle betragtninger og fælles argumenter. Den særlige argumentation vedrørende sagsøgeren var helt individuel.

Rettens bemærkninger

- 38 For at vurdere, om dette anbringende er begrundet, skal Retten for det første fastlægge den retlige ramme og grænserne for sin kontrol af bedømmelser og derefter anvende disse principper i den foreliggende sag.
- 39 For så vidt angår den retlige ramme og grænserne for Rettens kontrol af bedømmelser skal det indledningsvis bemærkes, at bedømmelserne, som ikke er afgørelser efter vedtægtens artikel 25, er underkastet de særlige bestemmelser i vedtægtens artikel 43 (jf. Domstolens dom af 25.11.1976, sag 122/75, Küster mod Parlamentet, Sml. s. 1685, præmis 24 og 25). I denne forbindelse er der i artikel 5 i Revisionsrettens afgørelse af 22. marts 1984 om de almindelige gennemførelsesbestemmelser til ovennævnte artikel 43 fastsat en forpligtelse til at begrunde enhver ændring i de analytiske vurderinger i forhold til den foregående bedømmelse.
- 40 Det bemærkes endvidere, at ifølge fast retspraksis har bedømmerne »et særdeles vidt skøn, når de skal bedømme det arbejde, som er udført af dem, som det er deres opgave at bedømme, og at Domstolen ikke kan tilsidesætte dette skøn, medmindre der foreligger vildfarelse eller åbenbart misbrug« (Domstolens ovennævnte dom af 1.6.1983, forenede sager 36/81, 37/81 og 218/81, Seton, præmis 23).
- 41 Selv om bedømmerne således har et vidt skøn ved deres bedømmelser af det arbejde, der udføres af personer, som de skal bedømme, er forholdet, således som

Domstolen har fastslået i sin dom af 21. november 1991, det, at såfremt administrationen har et sådant skøn, »må der lægges endnu større vægt på overholdelsen af de garantier, som fællesskabsretten giver ... Disse garantier omfatter bl.a. kravet om, at den kompetente institution omhyggeligt og upartisk skal undersøge alle relevante forhold i den enkelte sag, den pågældendes ret til at fremføre sine synspunkter, samt kravet om, at afgørelsen skal være forsynet med en tilstrækkelig begrundelse. Kun under disse omstændigheder kan [Fællesskabets retsinstanser] efterprøve, om de faktiske og retlige omstændigheder, der har betydning ved udøvelsen af skønnet, forelå« (sag C-269/90, Technische Universität München, Sml. I, s. 5469, præmis 14). Det følger heraf, at de frivillige bemærkninger, der ledsager de analytiske vurderinger, har til formål at begrunde vurderingerne, således at sagsøgeren har grundlag for at bedømme berettigelsen, og således at Retten eventuelt kan udøve sin retslige kontrol. Da en sådan kontrol, selv om den er begrænset, indebærer, at bedømmerne giver en begrundelse, såfremt de afgiver en dårligere vurdering end i den foregående bedømmelse, kræver den ligeledes en sammenhæng mellem denne vurdering og de bemærkninger, der skal begrunde den.

- 42 Endelig bemærkes, at Kommissionens bedømmelsesvejledning, som Revisionsretten anvender i medfør af sin afgørelse af 22. marts 1984 om de almindelige gennemførelsesbestemmelser til vedtægtens artikel 43, har gyldighed som en intern instruks, der ifølge fast retspraksis skal følges af institutionen, medmindre denne vælger at fravige det ved en begrundet og detaljeret afgørelse, hvilket ikke er tilfældet i denne sag.
- 43 Retten, som anvender disse principper på den foreliggende sag, finder, at man for at vurdere sammenhængen mellem vurderingerne og de analytiske bemærkninger må gå ud fra de kriterier, institutionen har fastsat for de forskellige vurderinger, således som disse fremgår af ovennævnte bedømmelsesvejledning og er sammenfattet i selve bedømmelsen. Det fremgår navnlig heraf, at karakteren »godt« svarer til »det høje niveau, man med rette kan forvente af en EF-tjenestemand«, mens karakteren »passabelt« svarer til »et acceptabelt niveau«. Det skal endvidere bemærkes, at det i bedømmelsesvejledningen hedder, at »når bedømmeren udarbejder den analytiske vurdering, skal han overholde følgende princip: Hver enkelt vurdering foretages for sig og ikke ud fra en samlet forestilling om de karakterer, han vil tildele

den pågældende tjenestemand. Meningen med bedømmelsen ville blive fuldstændig fordrejet, hvis den analytiske vurdering foretages med henblik på at begrunde en samlet vurdering. Den bedømmer, der skal udforme et større antal bedømmelser, opfordres derfor til hele tiden at henholde sig til vejledningen, for at han således ikke kommer til at afvige fra de definitioner, der gives på de forskellige begreber«.

- 44 Retten skal således på grundlag af ovennævnte kriterier kontrollere, at der er en logisk sammenhæng mellem vurderingerne og bemærkningerne dertil, idet eventuelle uoverensstemmelser ikke må begrundes med en teknisk korrektion som den, sagsøgte har påberåbt sig. Det fremgår nemlig klart af ovennævnte bedømmelsesvejledning, at hver rubrik skal vurderes individuelt og begrundes. Den nødvendige harmonisering mellem de forskellige bedømmere kan således under ingen omstændigheder føre til manglende sammenhæng mellem de analytiske vurderinger og bemærkningerne dertil med en forbedring af den samlede bedømmelse af den pågældende som eneste formål, således som tilfældet er i denne sag.
- 45 I denne forbindelse fastslår Retten, at gennemgangen af det analytiske skema i den bedømmelse, bedømmeren i appelleddet har udarbejdet, viser mange alvorlige og åbenbare uoverensstemmelser mellem vurderingerne og bemærkningerne. Det skal navnlig bemærkes, at i rubrikken »tjenstlig adfærd« er der givet karakteren »godt« for »ansvarsbevidsthed«, hvilket modsiges af følgende forklarende bemærkning: »Arbejdet i sektoren har ikke fået al den opmærksomhed, der med rimelighed kan kræves.« Endvidere har sagsøgeren for sit »initiativ« fået karakteren »passabel«, dvs. »acceptabel« ifølge kriterierne i ovennævnte bedømmelsesvejledning, mens den ledsagende bemærkning lyder »intet«. Vurderingen »passabel« er således begrundet på en selvmodsigende måde, idet udtrykket »intet« ikke kan betyde andet end en fuldstændig mangel på initiativ. Med hensyn til »evne til samarbejde« er der ligeledes givet karakteren »passabel«, ledsaget af den selvmodsigende bemærkning »minimal«. Endvidere er der i rubrikken »kvalifikationer« givet karakteren »godt«, hvilket ifølge ovennævnte kriterier skulle svare til et »højt niveau« for »dømmekraft« og »skriftlig udtryksfærdighed«, ledsaget af følgende selvmodsigende bemærkninger: »er for tilbøjelig til at påstå uden at påvise. Kon-

klusionerne er ikke tilstrækkeligt begrundede« og »sjustet skriftligt arbejde, redegørelserne savner baggrund og struktur«. Lige så selvmodsigende er karakteren »godt« for sagsøgerens »organisationsevne« ledsaget af følgende begrundelse: »Arbejdspapirerne er klart ufyldstgørende for så vidt angår redegørelsen for den udførte revision; uordentlige og ufuldstændige aktmapper.« Denne alvorlige og åbenbare mangel på sammenhæng mellem de analytiske vurderinger og bemærkninger går igen i rubrikken »indsats«, hvor der for »hurtighed i udførelsen af arbejdet«, »regelmæssigheden i arbejdsindsatsen« og »evne til at tilpasse sig tjenestens krav« er givet karakteren »godt« ledsaget af følgende modstridende bemærkninger: »overskrider fristerne for udførelse af arbejdet«; »svingende indsats«; »manglende fleksibilitet i arbejdet«.

- 46 Endvidere fastslår Retten, at det paritetiske bedømmelsesudvalg i sin udtalelse siger, efter at have bemærket, at der ikke er anledning til at ændre pointangivelserne i det analytiske skema, bl.a. på grund af tildelingen af fem points som teknisk kompensation, at såfremt bemærkningerne gøres mere positive, »ville det øge harmonien mellem vurderingerne i ord og de tildelte points«. Men efter denne udtalelse har bedømmeren i appelledet, som ganske vist har bekræftet de analytiske vurderinger og ændret formuleringen af den generelle vurdering meget, begrænset sig til at moderere visse af de bemærkninger, der ledsager de analytiske vurderinger, uden at foretage de mere grundlæggende ændringer, som det paritetiske udvalg ønskede.
- 47 I betragtning af ovenstående er der en alvorlig og åbenbar mangel på sammenhæng i begrundelsen, idet ni af de ti bemærkninger i det analytiske skema er fuldstændig i strid med de vurderinger, de i princippet skal begrunde. Det er således med rette, at sagsøgeren har hævdet, at han umuligt kan kontrollere berettigelsen af sin bedømmelse. Af samme årsager er det umuligt for Retten at kontrollere lovligheden af den anfægtede retsakt.
- 48 Det følger heraf, at det tredje anbringende er begrundet.

- 49 Heraf følger, at sagsøgerens påstand om annullation af hans bedømmelse bør tages til følge.

Sagens omkostninger

- 50 Ifølge procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, såfremt der er nedlagt påstand herom. Sagsøgte har tabt sagen og pålægges at betale samtlige sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Tredje Afdeling)

- 1) Sagsøgerens bedømmelsesrapport af 27. juli 1990 vedrørende perioden 1988-1989 annulleres.
- 2) Revisionsretten betaler sagens omkostninger.

Vesterdorf

Saggio

Biancarelli

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 21. oktober 1992.

H. Jung

B. Vesterdorf

Justitssekretær

Afdelingsformand